

BASIN AÇIKLAMASI

DİSK-KESK-TMMOB-TTB KADIN TEMSİLCİLERİNDEN ORTAK AÇIKLAMA

**“Pandemi sürecinde
bedenimize ve emeğimize
yönelik oluşan bu yeni
sömürü biçimine asla rıza
göstermiyoruz!”**

KADIN
KOMİSYONU

KADIN
MECLİSİ

KADIN
ÇALIŞMA GRUBU

KADIN HEKİMLİK
ve KADIN SAĞLIĞI KOLU

**“PANDEMİ SÜRECİNDE,
BEDENİMİZE VE EMEĞİMİZE
YÖNELİK OLUŞAN BU YENİ
SÖMÜRÜ BİÇİMİNE ASLA RIZA
GÖSTERMİYORUZ!”**

DİSK Kadın Komisyonu-KESK Kadın Meclisi-TMMOB Kadın-TTB Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu 6 Nisan 2020 tarihinde ortak açıklama yaparak, pandemi sürecinde kadınlara yönelik oluşan yeni sömürü biçimine asla rıza göstermediklerini bildirdi.

Dünyanın son günlerde karşı karşıya kaldığı COVID-19 Pandemisi, bir olağandışı durumdur ve tarihsel olarak yüzyılda bir görülen, büyük yıkıma yol açan pandemilerden biri olarak gündemdeki yerini korumaktadır. Savaş, ekonomik kriz, deprem, salgın hastalık gibi olağandışı durumlar başta yaşam hakkı olmak üzere sağlık, beslenme, barınma, çalışma, eğitim, ulaşım gibi temel insan haklarına ilişkin hak kayıplarını arttırmaktadır. Yoksullar, mülteciler, kadınlar ve çocuklar bu süreçlerden en çok etkilenen kesimlerdir. Olağandışı durumlarda ortaya çıkan sorunlar ve alınan önlemler, olağan dönemlerde de varlığını sürdüren toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı sorunları katmerleştirmektedir; başta kadına yönelik şiddet olmak üzere kadın bedeni, emeği ve sağlığı üzerindeki bir dizi baskı ve sömürü politikasını yeniden üreten bir etken olarak gündeme gelmektedir.

COVID 19 pandemisiyle mücadelede, virüsün yayılmasının ancak izolasyon ve fiziksel mesafelenme ile "evde" kalarak önlenebileceğini biliyoruz. Ne var ki, temel sağlık hakkı çerçevesinde, izole olarak

kalabilmek, bir sınıfsal sorun olduğu kadar cinsiyet eşitsizliği sorunudur. Evde kalmak biz kadınlar için tüm bakım yükünün kadınların omzuna yıkılması, hane içi emeğin görünmez kılındığı geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini kabullenmek anlamına gelmemelidir. Bununla birlikte, salgın sürecinde örgütlenmesi gerekli zorunlu hizmet ve üretim koşullarında oluşan sorunların da cinsiyetli olarak somutlaştığını görmekteyiz.

1. Ağırlıklı olarak güvencesiz koşullarda çalışan kadınların salgın süresince ücretsiz izne zorlanma yahut işten çıkarılma tehdidi gibi sorunları daha da artmaktadır. Binlerce kadın işten çıkarılmamak için çalışmaya devam etmek ve sağlık haklarından vazgeçmek zorunda bırakılmaktadır. Kadın emeğinin daha yoğun olduğu alanlarda (hizmet sektörü gibi) iş yerlerinin kapanmasıyla birlikte kadınlar ücretsiz izne zorlanmış, gelirden yoksun kılınmış ya da işten çıkarılmıştır. Salgın sürecinde çalışmaya devam etmekte olan market çalışanlarının yükü aşırı ölçüde artmış, özellikle kadın işçiler sahip oldukları çalışma kapasitelerini zorlayacak biçimde çalışmak durumunda kalmaktadırlar. Salgın süresinin belirsizliği göz önüne alındığında, bu sorunların giderek daha da yakıcı hale geleceği açıktır. Bu nedenle, her şeyden önce, virüsün bulaşmasını engellemek ve salgının yayılma hızını düşürmek amacıyla temel

ve zorunlu hizmetler ve üretimler haricinde üretim durdurulmalıdır. Bunun yanı sıra, temel ve zorunlu hizmetlerde çalışanlar için iş güvenliğinin, sağlık ve hijyenin sağlandığı çalışma koşulları oluşturulmalıdır. İster kamu kurumunda ister özel sektörde çalışan tüm kadınlara iş güvencesi verilmelidir.

2. Türkiye’de süregelen ekonomik kriz, salgın krizi ile birlikte daha da derinleşmiştir. Kriz koşulları işsizliği, hane gelirinin görece yahut mutlak olarak düşmesini ve beraberinde yoksullaşmayı getirmektedir. Kriz dönemlerinde, kadınlar hem işten çıkarılmalarla hem de kriz etkilerinin ötelenmesinde ucuz işgücü ve/ya ücretsiz emekçiler olarak çalışmaya zorlanarak kriz dönemlerinin en ağır bedellerini ödemektedirler.

Ekonomik kriz ve sağlık krizi nedeniyle işten çıkarılmak, ücretsiz izne zorlanmak gibi bedeller ödemek istemiyoruz. İster kamu kurumunda ister özel sektörde çalışan tüm kadınlara iş ve gelir güvencesi verilmelidir. Kadınlar, sağlık hakkı ile çalışma hakkı arasında seçim yapmak gibi bir ikilemde bırakılmamalıdır. Hem ekonomik güvence taahhüt edilmeli, hem de sağlığımızı korumak için gerekli tüm koşullar üretilerek, bir an evvel uygulamaya konulmalıdır.

3. Sağlık sektörü, pandemi dönemlerinde en ön safta çalışma zorunluluğu olan ve en fazla hastalık riski taşıyan alanların başında gelmektedir. Bu alanda çalışanların 2/3’sinden fazlasını kadınların oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda pandeminin sağlık çalışanı kadınlar açısından taşıdığı riskleri ve kadın emeği üzerindeki olumsuz etkilerini öngörmek zor olmayacaktır. Pandemi dönemlerinin bilinen bir uygulaması olarak yıllık izinlerin ertelendiği bu günlerde çalışmak zorunda olan bütün kadın sağlık çalışanlarının, mesleki risk olan bulaş ve hastalık riskine karşı yeterli kişisel koruyucu donanımın sağlandığı, yaygın bulaş riskine karşı gerekli testlerin belirli aralıklarla tekrarlandığı, stres ve yoğun çalışma temposunda tükenmişlik yaşanmasını önlemek için çalışma saatlerinin yeniden düzenlendiği, yeterli dinlenme ve barınma ortamlarının yaratıldığı, çalışma mekanlarının kadınların gereksinimleri dikkate alınarak donatıldığı koşullarda çalışması vazgeçilmez önem taşımaktadır. Öte yandan sağlık alanında kadınlar ya kendilerinin ve çocuklarının sağlığını tehlikeye atarak çalışmak ya da ücretsiz izin alarak geçinme sorunlarıyla boğuşmak ikilemiyle karşı karşıya bırakılmaktadır. Nitekim pandemi döneminde Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan 18.03.2020

tarih ve 60438742-929 sayılı Genelgede, süt izninde olanların talepleri doğrultusunda ücretsiz izin kullandırılacağı belirtilmiştir. Aynı genelgede, çalışan eşlerin her ikisinin de Sağlık Bakanlığı personeli olması halinde, kamu sağlık hizmetinin sürdürülebilirliğine yönelik gerekli tedbirlerin alınması kaydıyla, okul öncesi ve ilköğretimde çocuğu bulunan çalışanlara kadın çalışana öncelik verilmek kaydıyla yıllık izin verileceği belirtilmektedir. Kadına biçilen geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin yansımaları olan bu düzenleme ile ücretli izin yerine yıllık iznin kullandırılması, kamusal bir hak olan yıllık iznin gasp edilmesidir.

Kadın sağlık çalışanlarının talepleri karşılanmalı, süt izninde olan kadınlar ücretli idari izinli sayılmalı, olağandışı dönemde alınan izinlerin yıllık izinden sayılması uygulamasına son verilmeli, kamu ve özel taşeron şirketlerinde çalışan tüm sağlık çalışanları aynı haklardan yararlanmalıdır.

4. “Evde kalmak” kadınlar için iş yükünün ve emek sömürsünün artması anlamına gelmektedir. Bu çerçevede, virüsle mücadele etmek için önerilen detaylı hijyen koşullarını sağlamak; okulların kapatılmasına ek olarak 65 yaş üstündeki kişiler ve büyük çoğunluğu çocuk olan 20 yaş altı kişilere uygulanan evden çıkma yasağı ile birlikte kadınlara özgü bir görevmiş gibi addedilen ev içi bakım sorumluluklarını yerine getirmek, eş/sevgili, çocuk, bakıma muhtaç yaşlıların bakımı ile ilgilenmek; hane halkının temizlik, yemek, çamaşır, ütü vb. artan ev işlerini yapmak kadınlara yüklenmektedir. Sonuç olarak, kadınların görünmez emeklerini ve ev içi cinsiyetçi emek sömürsünü daha da arttırmaktadır. 65 yaş üzerinin kritik durumu ve sokağa çıkma yasağı, ailelerin çocuk bakımındaki temel sosyal desteğini ortadan kaldırmış durumdadır. Bu nedenle, zorunlu sektörlerde çalışsın çalışmasın, kadınların “ebeveyn tükenmişliği sendromu” ile karşı karşıya kalabilecektir. İçinden geçtiğimiz koşulların ruh sağlığımızı da olumsuz etkilediği, endişe, kaygı, korku, panik, depresyon gibi psikolojik sorunlara sebep olduğu açıktır.

Kadınlar bir yandan kendi ruh sağlığını korumaya çalışırken, bir yandan da onlardan hane üyelerini sakinleştirmesi ve pandeminin yol açtığı psikososyal sorunlar için “tampon” olması beklenmektedir.

Bu bağlamda ev içindeki yüklerin kadınların üzerine yıkılmasına ve artan cinsiyet eşitsizliğine karşı çıkıyor; sadece pandemi koşullarında değil olağan dönemlerde de ev işlerinin zaman ve emek açısından

erkeklerle eşit paylaşımını savunuyoruz. Kamu-özel ayrımı olmaksızın, zorunlu hizmet ve üretim alanında çalışan ebeveynlere dönüşümlü ve eşit olarak ücretli izin verilmeli; çocuklarını yalnız büyüten ebeveynlere salgın süresince ücretli izin hakkı tanınmalı ve/ya uygun koşullar yaratılabiliyorsa evden çalışma biçimleri formüle edilmelidir.

5. “Evde kalmak” ev içi şiddeti ve istismarları arttırmaktadır. Evlerin, kadınlar için hiçbir zaman “mutlak güvenli” yerler olmadıklarını, aksine Birleşmiş Milletler raporlarında da belirtildiği gibi “kadınlar için en tehlikeli yerler” olduklarını biliyoruz. Bu salgın sürecinde de, “evde olmak” bir sağlık tedbirinin zorunlu hali iken kadınlar kendilerine şiddet uygulayan erkeklerle bir arada yaşamaya zorlanmakta, bu “evlerde” daha çok psikolojik şiddete, cinsel şiddete ve fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar. Nitekim son günlerde kadın danışma merkezlerine ve acil yardım hatlarına yapılan başvuruların hızla ve ciddi oranda arttığı bildirilmektedir. Bianet’in 1 Mart 2020 – 1 Nisan 2020 döneminde Türkiye’de basına yansıyan haberlerden derlediği verilere göre de erkekler en az 25 kadını öldürmüş, en az 46 kadına şiddet uygulamış, 83 kadını seks işçiliğine zorlamış, en az on kadını taciz etmiş, 23 çocuğa cinsel istismarda bulunmuştur. Öte yandan pandemi döneminde şiddete uğrayan kadınların ilgili birimlere başvurmakta çeşitli şekillerde zorluklarla karşılaştıkları ve yardım isteyemedikleri de bilinen bir gerçektir. Evde kalma zorunluluğu; kadınların uygulanan şiddetten uzaklaşma olanaklarını ortadan kaldırmakta, şikayet etmek ve şiddeti belgelemek için sağlık kuruluşlarına başvurusunu geciktirmekte ya da yok etmekte, artan bulaş riski nedeniyle sağlık kuruluşları ve adliyelerde acil gereksinim dışındaki başvuruların ertelenebileceği gerekçesiyle şiddet uygulayan erkeğin evden uzaklaştırılması ve sağlığını koruyamaması endişeleri kadının başvurudan vazgeçmesini kolaylaştırmakta, bu şiddete tanıklık eden ya da cinsel/fiziksel istismar gören çocukların da sürekli travma yaşamasına neden olmaktadır. Sonuç olarak bilinen ve kayıtlara geçen şiddet olguları buzdağının görünen yüzünü oluşturmakta, kapalı kapıların ardında kadınlar şiddetin her türüyle yaşamak zorunda kalmakta ve seslerini duyuramamaktadır.

Pandemi döneminde şiddetin önlenmesine yönelik politikalar daha etkin olarak uygulamaya konulmalı, şiddete maruz kalan kadınlar sağlık hizmetlerinden ve adli hizmetlerden etkin biçimde yararlanmalıdır. Şiddet başvuru hatları etkin olarak

kullanılabilir olmalı; ortak kullanılan şiddet hatlarının pandemi nedeniyle meşgul edilebileceği dikkate alınarak kadına yönelik şiddet için özel hatlar oluşturulmalı, online başvuru olanakları yaratılmalı, pandemi nedeniyle evde kapalı ortamda şiddet gören kadının bildirimde bulunmasının olanaksız olabileceği koşullar göz önünde bulundurularak üçüncü kişilerin şikayet duyuruları değerlendirmeye alınmalıdır. Bu olağandışı dönemde kadına yönelik şiddetin belgelenmesi, tedbir kararı alınması ve dava açılması aşamalarının her birinde adli süreçlerin sağlıklı olarak işletilmesi önem taşımaktadır; mahkemelerin aile içi şiddetle ilgili dosyaları öncelikle görüşmesi konusunda düzenleme yapılmalıdır. Bu süreçte, sığınma evleri artırılmalı, yeni sığınma evleri oluşturulana kadar kamuya ait konukevleri, lojman vb. tesisler ile özel sektöre ait konaklama alanları şiddete uğrayan kadınlar için sığınma evi olarak kullanıma açılmalıdır. Şiddet uygulayan erkeği evden uzaklaştırma uygulaması devam etmelidir.

6. Sağlık için evde kalmak adaleti engellememelidir. Covid 19 salgınına ilişkin tedbir almak için infaz yasasında yapılacak değişiklik kapsamında cinsel istismar suçlarına af anlamına gelen bir yasal değişiklik de gündeme gelmiştir. Covid19 salgınından yararlanarak, siyasal iktidarın kadın katillerini, istismarcılarını serbest bırakma, aklama girişimleri kabul edilemez.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun (HSK), 6284 sayılı kanununun 11. Maddesini askıya alan " tedbir kararlarının yükümlülerin koronavirüs kapsamında sağlığını tehdit etmeyecek şekilde değerlendirilmesi " biçimindeki kararı derhal geri çekilmelidir. Cinsel istismarcıların affı, infaz yasasındaki değişiklik kapsamından çıkarılmalıdır. 6284 sayılı etkili bir biçimde uygulanmalı ve kadına yönelik artan şiddete karşı acil eylem planı oluşturularak hayata geçirilmelidir.

7. Kadınların sağlık hizmetlerine erişimde yaşadığı sorunlar bu süreçte artmıştır. Sosyal güvenceden ve nitelikli bir sağlık hizmeti alabilecek gelirden yoksun, güvencesiz koşullarda çalışan kadınlar sağlık hakkına erişememektedir. Gerek virüs bulaşma riski gerekse hastanelerin virüsle mücadeleyi ön almaları nedeniyle başta şiddete maruz kalanlar olmak üzere kadınların ihtiyaç duydukları en temel sağlık hizmetlerine erişimleri dahi mümkün olamamaktadır. Kadına yönelik şiddetin belgelenmesinin yaşamsal önem taşıdığı, bu belgelemeyi de hekimlerin yapacağı pandemi koşullarında da ertelenemeye-

cek bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle kadın sağlığının korunması ve sağlık gereksinimlerinin karşılanması açısından belirleyici önem taşıyan birinci basamak sağlık kurumlarında pandemi nedeniyle ortaya çıkan yoğunluk, kadın sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinde aksamaya neden olmamalıdır. Bu bağlamda kadın sağlığına ilişkin sorunların çözümü yanı sıra aile planlaması, gebe izlemi, doğum öncesi ve sonrası bakım ve izlem, ana-çocuk sağlığı hizmetleri, kronik hastalıkların izlemi, menapoz dönemi sağlık sorunları gibi temel hizmetlerin sürdürülmesi gerekmektedir. Kürtaj hakkının suistimale uğramaması için gereken önlemler alınmalıdır. Kürtaj olmak isteyen kadınlar düşük hapları için reçete alabilmeli, yapılacak geç dönem kürtajlar acil bakıma dahil edilmelidir. Kadınların, sağlık hizmetlerine ve adli hizmetlere erişimleri önündeki tüm engeller kaldırılmalı, bu çerçevede ilgili kurumsal ve hukuki düzenlemeler yapılmalıdır. Pandemiye dair geliştirilen politikaların acilen toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilerek yeniden ele alınmalıdır. Bu sürecin ne kadar devam edeceği belirsizken, bulaşmayı azaltmak üzere başvuru yollarının cinsiyetçi ve eşitsiz biçimde ifa edilmesine karşıyız. Ekonomik krize eklenen salgın krizinin daha da arttırdığı kadına yönelik her türlü şiddete karşı kadın dayanışması yaşatır.

Umut ediyoruz ki, yeniden sokaklarda bir arada olacağımız günler yakındır.

Yaşasın Kadın Dayanışması

Yaşasın Kadınların Örgütlü Mücadelesi

DİSK KADIN KOMİSYONU – KESK KADIN MECLİSİ – TMMOB KADIN – TTB KADIN HEKİMLİK VE KADIN SAĞLIĞI KOLU